

довими такого підходу є посилення ролі державних гарантій страхування проектних ризиків, включаючи надання гарантій комерційним банкам, що беруть участь у фінансуванні інвестиційних проектів та програм, які залучені в систему державних пріоритетів, податкове стимулювання механізмів інвестування, розвиток міжбанківського співробітництва в галузі спільного кредитування інвестиційних проектів.

Література

1. Яковлєв А.І., Воронко Н.О. Економіко-організаційні аспекти промислових інновацій. – Харків. – Бізнес-інформ, 2003. – 168 с.
2. Вожжов А.П., Бондар О.Л., Бородин С.В., Попова Н.В. Інвестиційне кредитування комерційними банками// Фінанси України. – 2003, № 12. – С. 84-97.
3. Корнеев В.В. Кредитні та інвестиційні потоки капіталу на фінансових ринках. – К.: НДФІ, 2003. – 376 с.
4. Структура власного капіталу банків України за станом на 01.01.2006 р.// Вісник НБУ. – 2006, № 3. – С. 56-61.
5. Зимовець В. Фінансове забезпечення інноваційного розвитку економіки// Економіка України. – 2003, № 11. – С. 9-17.
6. Грядунова М. Экзотический вид ссудного капитала// Банковское дело в Москве. – 2002, № 9. – С. 48-49.
7. Перепелиця В. Проектне фінансування: нові можливості для вашого бізнесу// Галицькі контракти. – 2003, № 15. – С. 21.

УДК 339.37:334.735

Доц. Н.Г. Міценко, канд. екон. наук;
магістр І.В. Мельничук – Львівська КА

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ РОЗДРІБНОГО ТОВАРООБІГУ СПОЖИВЧОЇ КООПЕРАЦІЇ УКРАЇНИ

Висвітлено тенденції розвитку роздрібного товарообігу споживчої кооперації України в період переходу від командо-адміністративної системи до ринкової її моделі. Особливості його розвитку з врахуванням зміни зовнішнього середовища, та процесу реформування кооперативної системи.

*Doc. N.G. Mitcenko; master's degree I.V. Melnychuk – Commercial
Academy of Lviv*

Progress trends of retail commodity turnover of consumer cooperation of Ukraine

In the article the progress trends of retail commodity turnover of consumer cooperation of Ukraine are reflected in the period of transition from command-management system to market its model. Features of his development taking into account the change of external environment and process of reformation of the cooperative system.

У тенденціях розвитку роздрібного товарообігу відображаються ті соціально-економічні процеси, які відбуваються загалом в економіці країни. Формування даного показника здійснюється під впливом соціально – психологічних та економічних чинників, національних особливостей, звичок і традицій населення.

З переходом до ринку значно порушились тенденції, що були притаманні розвитку роздрібного товарообігу за часів планово-директивної економіки. Економічна криза перехідного періоду з особливою гостротою позначи-

лася на господарсько-фінансовій діяльності споживчої кооперації, частка якої в товарообігу України впала в 2005 році до 2,8 %.

Розвиток роздрібного товарообігу потребує наявності і раціонального використання певного обсягу обігового капіталу торговельних підприємств, якого виявилось надто мало, щоб забезпечити повне освоєння нововведених об'єктів і зберегти фінансову стійкість кооперативних організацій і підприємств. Кризовий стан економіки України, громіздка матеріально-технічна база і недостатність власних обігових коштів призвели до того, що споживча кооперація України за порівняно короткий термін (із 1992 до 1999 року) опинилася у важкому фінансовому стані. Це проявилось у щорічному зменшенні обсягів діяльності, неефективному використанні виробничих потужностей, зростанні витратомісткості і збитковості діяльності.

Проте вже протягом 2001-05 років тенденція дещо змінилася, хоча кризові явища продовжують проявлятися. За цей період кількість підприємств кооперативної роздрібної торгівлі зменшилась на 8287 од. або 33,6 %, а підприємств ресторанного господарства – на 2036 од. або 26,9 % [1, с. 131; 5, с. 128]. На сьогодні через закриття магазинів, яке досить часто відбувається без урахування інтересів пайовиків та сільського населення, у Львівській, Полтавській, Кіровоградській, Луганській областях в кожному третьому селі споживча кооперація не здійснює торгівлю товарами народного споживання [6, с. 25].

Табл. 1. Динаміка загального обсягу роздрібного товарообігу споживчої кооперації України у 2001- 2005 роках, млн. грн.

Показники	Роки					2005 до 2001 р.	
	2001	2002	2003	2004	2005	Від-хил.	Темп зміни, %
Загальний обсяг товарообігу	1747,3	1766,5	1894,7	2158,1	2610,3	+862,7	149,4
в т.ч. роздрібний товарообіг:							
- торговельної мережі	1406,3	1403,5	1468,5	1711,4	2130,4	+724,1	151,5
- ресторанного господарства	341,0	363,0	426,2	446,7	479,9	+138,9	140,7
Питома вага товарообігу роздрібної торговельної мережі, %	80,5	79,4	77,5	79,3	81,6	+1,1	–
Питома вага товарообігу ресторанного господарства, %	19,5	20,6	22,5	20,7	18,4	–1,1	–

З 2001 році, який став переломним як для держави, так і для споживчої кооперації, досягається приріст роздрібного товарообігу (табл. 1).

Як свідчать дані таблиці, протягом 2001-05 років загальний обсяг роздрібного товарообігу споживчої кооперації України у фактичних цінах збільшувався, хоч і незначними темпами: у 2005 р. порівняно з 2001 р. на 49,4 % (або 862,7 млн. грн.), в тому числі роздрібний товарообіг торговельної мережі – на 51,5 % (або 724,1 млн. грн.) та ресторанного господарства – на 40,7 % або (138,9 млн. грн.). Розвиток роздрібного товарообігу протягом досліджуваного періоду є нарощуванням обсягів продажу, і, насамперед, – за рахунок зростання цін. За цей період товарообіг зріс на 49,4 %, тоді як ціни збільши-

лися в середньому на 44,2 %. Ця несприятлива тенденція призвела до сповільнення темпів реалізації товарів. Тому в порівняльних цінах роздрібний товарообіг системи збільшився тільки на 6,7 %.

Питома вага товарообігу роздрібною торговельною мережею в загальному його обсязі збільшилась на 1,1 %, а частка товарообігу ресторанного господарства відповідно зменшилась, сфера ресторанного господарства зазнала значного скорочення як в кількості об'єктів, так і у обсягах обігу. Загалом же поліпшилося фінансово-економічне становище кооперативних організацій і підприємств.

В окремих регіонах організації і підприємства споживчої кооперації надто повільно і непослідовно вирішували питання, які поставали перед ними, не перебудовували свою діяльність з урахуванням ринкових умов, тому працювали часом гірше суб'єктів господарювання інших форм власності, втрачали свої конкурентні позиції на споживчому ринку. В 2001 році роздрібний товарообіг Івано-Франківської облспоживспілки становив 2 % в товарообігу Укоопспілки, однак, в 2005 році він займав тільки 1,6 %. Роздрібний товарообіг Івано-Франківської облспоживспілки протягом 2001-2005 років збільшився на 20,7 % (табл. 2). При цьому товарообіг роздрібною торговельною мережею розвивався швидшими темпами (26,1 % до 2001 року), ніж товарообіг ресторанного господарства (2,6 %).

Табл. 2. Динаміка загального обсягу роздрібного товарообігу Івано-Франківської ОСС в 2001- 2005 роках, млн. грн.

Показники	Роки					2005 р. до 2001 р.	
	2001	2002	2003	2004	2005	Від-хил.	Темп зміни, %
Загальний обсяг товарообігу	34,2	33,3	32,4	35,1	41,3	+7,1	120,7
в т.ч. роздрібний товарообіг:							
- торговельної мережі	26,4	25,9	25,8	28,2	33,3	+6,9	126,1
- ресторанного господарства	7,8	7,4	6,6	6,9	8,0	+0,2	102,6
Питома вага товарообігу роздрібною торговельною мережею, %	77,2	77,8	79,6	80,3	80,6	+3,4	—
Питома вага товарообігу ресторанного господарства, %	22,8	22,2	20,4	19,7	19,4	-3,4	—

Якщо ж порівняти показники розвитку товарообігу споживчої кооперації Івано-Франківської області з середньореспубліканськими показниками, то можна побачити (рис. 1), що порівняно з 2001 роком вони розвивалися значно нижчими темпами. Аналогічна картина програшу приватним та іншим комерційним структурам спостерігалася в Закарпатській, Вінницькій, Одеській, Херсонській та ряді інших обласних спілках споживчих товариств.

Спостерігається тенденція до зменшення частки товарообігу споживчої кооперації в сільській місцевості за рахунок переходу населених пунктів у селища міського типу та міста, повсюдного скорочення мережі підприємств, розташованих у селах. У 2005 році частка обігу кооперативної мережі, розташованої в сільській місцевості, склала 55,4 %. Водночас зменшується питома вага міського населення, яке обслуговується споживчою кооперацією через поширення сфери обслуговування приватного сектора.

У сучасних умовах через загальну кризу економіки в Україні спостерігається тенденція до викривлення в розвитку асортиментної структури товарообігу, коли частка непродовольчих товарів споживчої кооперації становить менше 20 % від загального обсягу товарообігу (табл. 3).

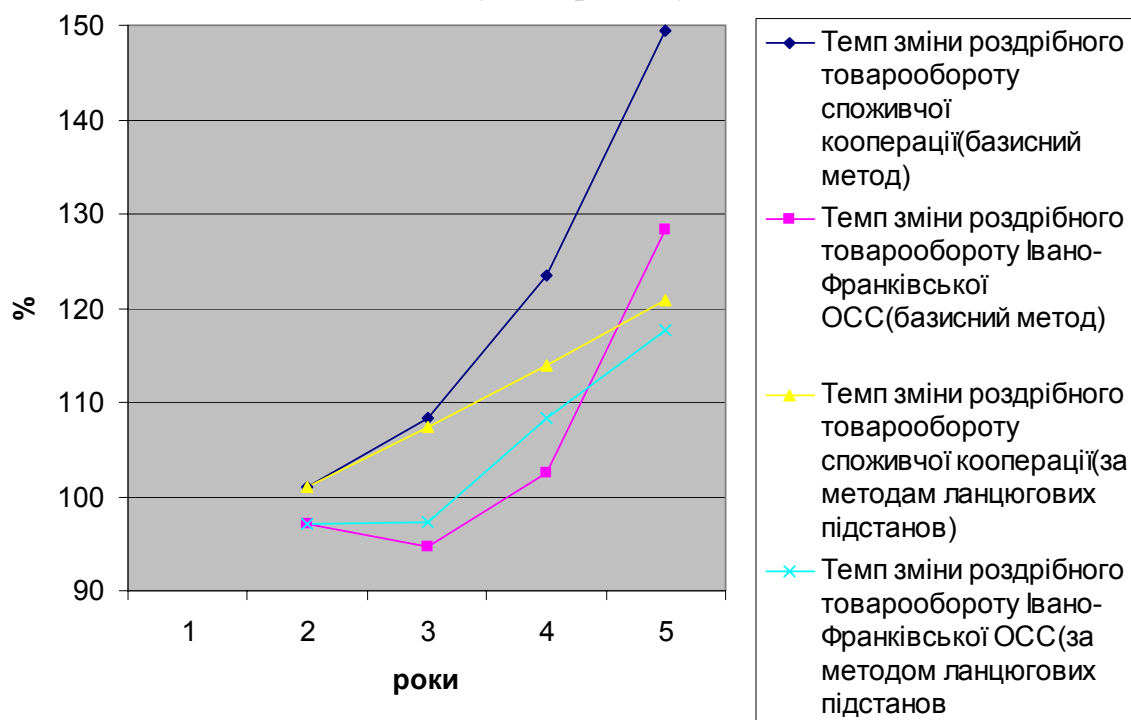

Рис 1. Тенденції роздрібного товарообігу споживчої кооперації України та Івано-Франківської облспоживспілки за 2001-2005 рр.

З табл. 3. видно, що розвиток структури роздрібного товарообігу споживчої кооперації протягом 2001-2005 років відрізнявся такими тенденціями:

- продаж продовольчих товарів у 2001-2005 рр. збільшився на 722,1 млн. грн. або на 46,1 %, їхня питома вага у загальному товарообігу зменшилась на 2,2 % на користь непродовольчих товарів;
- продаж непродовольчих товарів у 2001-2005 рр. зріс на 140,6 млн. грн. або на 78,2 %, таким чином товарообіг з непродовольчих товарів розвивається більш швидкими темпами, що є позитивним явищем.

Табл. 3. Структура роздрібного товарообігу споживчої кооперації України протягом 2001-2005 років

Товарні групи	Роки					2005 р. до 2001 р.	
	2001	2002	2003	2004	2005	Відхил.	Темп змін, %
Продовольчі товари:							
- сума	1567,7	1403,5	1668,6	1886,2	2289,8	+722,1	146,1
- питома вага, %	89,9	79,5	87,6	87,4	87,7	-2,2	-
Непродовольчі товари:							
- сума	179,9	363,0	236,0	271,9	320,5	+140,6	178,2
- питома вага, %	10,1	20,5	12,4	12,6	12,3	+2,2	-
Разом – роздрібний товарообіг	1747,3	1766,5	1904,6	2158,1	2610,3	+863,0	149,4

Ці тенденції спричинені сповільненням темпів зростання виробництва товарів народного споживання, процесом зубожіння людей і зниження загального життєвого рівня населення, в тому числі сільського, зменшенням

частки грошових доходів у сукупних доходах громадян, які обслуговуються споживчою кооперацією. Саме цьому в період кризового стану економіки різко змінюється структура продажу як продовольчих, так і непродовольчих товарів у бік предметів першої необхідності; збільшується частка товарів, які завжди можуть бути продані і перепродані іншим споживачам, тобто зберігаються замість грошей. Протягом 2001-2005 рр. у споживчій кооперації найбільше збільшилася реалізація м'яса та птиці (на 54,8 %), ковбасних виробів (19,5 %), масла (на 37,5 %), сиру (у 2,8 рази), яєць (у 2 рази), цукру (на 17,9 %), безалкогольних напоїв (на 26,2 %).

Отже, роздрібний товарообіг характеризує діяльність не тільки торговельних підприємств. У ньому відображається стан економіки в цілому. У розпорядженні споживчої кооперації є найбільш розгалужена матеріально-технічна база роздрібної торгівлі та ресторанного господарства на селі. Незважаючи на це, кооператори здають свої позиції конкурентам у боротьбі. Це наслідок важкої та повільної адаптації до нових умов господарювання, особливостей переходу до ринкових відносин. Головна причина, яка стримує розвиток споживчої кооперації, – низькі темпи реформування відносин, незадовільне виконання важливих рішень щодо створення нового, реального господаря у споживчій кооперації. Саме через це відбувається скорочення роздрібно-торговельної мережі, звуження реального продажу та згортання асортименту товарів, стихійність у формуванні ресурсів і їх товаропостачанні.

Література

1. **Основні** показники господарсько-фінансової діяльності підприємств Укоопспілки за 2005 рік. – К.: Укоопспілка, 2005. – 131 с.
2. **Основні** показники господарсько-фінансової діяльності підприємств Укоопспілки за 2004 рік. – К.: Укоопспілка, 2004. – 127 с.
3. **Основні** показники господарсько-фінансової діяльності підприємств Укоопспілки за 2003 рік. – К.: Укоопспілка, 2003. – 65 с.
4. **Основні** показники господарсько-фінансової діяльності підприємств Укоопспілки за 2002 рік. – К.: Укоопспілка, 2002. – 132 с.
5. **Основні** показники господарсько-фінансової діяльності підприємств Укоопспілки за 2001 рік. – К.: Укоопспілка, 2001. – 128 с.
6. **Стратегія** соціально-економічного розвитку споживчої кооперації України до 2015// Вісті Укоопспілки. Діловий випуск. – 2004, № 16 від 9 квітня.
7. **Мазаракі А.А., Лігоненко Л.О., Ушакова Н.М.** Економіка торговельного підприємства: Підручник для вузів/ Під ред. проф. Н.М. Ушакової. – К.: Хрещатик, 1999.

УДК 336.71

Аспірант Н.С. Меда – Львівської КА

ОСОБЛИВОСТІ СТАНОВЛЕННЯ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ ТА ЇХ ВПЛИВ НА ФОРМУВАННЯ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ БАНКІВ

Виділено основні етапи розвитку банківської системи України, виходячи з оцінки стратегій діяльності вітчизняних банків. Виявлено основні зміни в стратегіях діяльності вітчизняних банків у процесі становлення банківської системи та досліджено основні риси стратегій діяльності сучасних банків.